
УДК 811.161.2

Анатолій Мойсієнко

м. Київ

НАРОДНА ЗАГАДКА В ТЕКСТОВО-ДИСКУРСИВНОМУ ВИМІРІ

У статті йдеться про особливості народної загадки як текстово-дискурсивної структури. Подано категоріальну характеристику текстового конструкту, зокрема на рівні однореченневих утворень.

Ключові слова: народна загадка, текст, речення, зв'язність, цілісність.

Унікальність загадки як художньої структури полягає в тому, що її текстова природа має два плани вираження: перший — експліцитний, — власне загадуваний текст, і імпліцитний, що становить відгадку і в своїй денотативній основі може бути представлений певним об'єктом (суб'єктом), певною ознаковістю, статичною, процесуальною. У психологічній концепції О. Веселовського перший план вираження отримав назву «одночленного паралелізму», другий — «свідомо замовчуваного члена паралелі, який доводиться відгадати» [6: 142 –143].

Отже, маємо, по суті, два текстові рівні, що характеризуються відповідною смисловою співвіднесеністю, незалежно від того, чи другий план (другий рівень) набуває також експлікованих форм (у запису, наприклад, у паремійному збірнику тощо), чи постає у свідомості того, хто загадує чи відгадує загадку. Без цього другого рівня текстова структура як конкретне жанрове утворення повністю нівелюється і в кращому разі лише трансформується в ту чи ту описово-розповідну, констатаційну даність. Пор., наприклад, такі самодостатні тексти, як *Стою на даху й люльку курю (1758); Червона корова чорне теля лиже (1750); Дід сміється, аж губа трясеться (1500)*, але які позбавлені будь-якої жанрової ознаки загадки без відповідних доповнювальних елементів другого рівня — *димар, полум'я і челюсти, кисіль*.

© А.К. МОЙСІЄНКО, 2013

Не кажучи вже, що подібна трансформація-елімінація спричиняє те, що смислова абракадабра, нісенітниця, такі характерні для загадки, без компонента відгадки залишаються просто абракадаброю і нісенітницею, які мало про що говорять і придатні хіба що для лінгвістичних експериментів на зразок щербівського «глокая куздра», що можна спостерегти на прикладі хоч би нижченаведених загадок, винісши за текст відгадку **кіт**: *Вийшов я в горенду, там сидить тиндиринду, а я його суперду, а він скік з горенду* (917); *Тріщі виочило, шкіри визубило, вертом хвостить* (918). Натомість парадокс, нісенітниця в загадці набувають відповідного образно-функціонального навантаження. Говорячи про поетику фольклорних текстів, Г. Венедиктов доходить висновку, що «тільки пошуки нелогічного дозволяють такі логізовані форми правильно зводити до певного типу емоційних конструкцій» [5: 237].

Описовий характер таких «емоційних конструкцій» завжди має асоціативно-образне, метонімічне підґрунтя, і відповідно власне текст загадки завжди спроектований у площину, суголосну відгадці, набуває переносно-образної означеності, що є визначальним для розуміння загадки як художньої текстової структури. У численних випадках різні переносно-образні смисли виникають на шляху формування і, зрозуміло, функціонування експліцитного тексту (перший план вираження). І характерно, що елемент, який надає відповідній словосполучі метафоричного значення, виступає одиницею, яка корелює зі словом-відгадкою на основі прямого значення. Наприклад, у загадках *Бугай безкостий перепливе Дунай безмостий* (1026); *Зелений звір на дерево тікає* (808) прикметникові лексеми **безкостий**, **зелений** виконують функцію постійних означень стосовно слів, які є відгадками (**п'явка**, **хміль**), натомість у власне загадковому тексті семантика відповідних іменникових номенів під їхнім впливом зазнає метафоризації (**безкостий бугай**, **зелений звір**), що відображає динаміку пізнавального процесу — через утруднення до розуміння.

Таке утруднення спостерігаємо в динамічній системі загадок з омонімним словом. Це переважно загадки-запитання, в багатьох з яких саме заперечний компонент спрямовує реципієнта на хисткий місток, здавалося б, у цілком логізованих конструкціях. *Яка біда чоловіка не смутить?* (3367, *та, що на двох колесах*); *Яким гребінцем голову не розчешеш?* (3541, *півнячим*); *З якого полотна не можна пошити сорочки?* (3722, *з залізничного*); *Що без дірки наливається?* (539, *овоч*). Хоч і в загадках з певною сентенційною семантикою роль такого омонімного, багатозначного компонента не заперечна: *Не горить, а гасити доводиться* (2639, *вапно*) — *гасити пожежу* → *гасити вапно*.

Механізм розшифрування денотата загадки шляхом відбору інформації про нього і «перероблення» на цій основі змістового плану тексту О. Селіванова називає «концептуальною фільтрацією», результатом якої є відгадка. Саме в процесі фільтрації, зазначає дослідниця, відбувається перероблення і розподіл таких взаємопов'язаних програм дискурсу, як шифрування та підказка [17: 257].

Шифрування та підказка в текстово-дискурсивному континуумі загадки відбуваються на основі осмислення сприйнятого, з урахуванням семантичного простору кожного окремого слова, який охоплює всю сукупність значень слова на різних рівнях мови, на текстовому рівні, в синтагматичному, парадигматичному вимірах [19: 56].

Загалом семантичний простір того чи того слова в загадці має багатовекторну спрямованість, як і в будь-якому іншому тексті.

Слово вводить у семантико-синтаксичний, звуко-символічний простір, формуючи зв'язність багатопланової текстової структури. Звичайно, зазначав О. Леонт'єв, «не можна визначати зв'язність тільки через синтаксичний паралелізм, тільки через синсемантизм, тільки через фонетичні характеристики»; навіть більше, «жодна з ознак зв'язності не є обов'язковою: вибір тієї чи тієї ознаки чи класу ознак відносно вільний, якщо не вважати його зумовленості структурою і змістом висхідного речення» [13: 11].

Говорячи ж про текстові структури лише на реченнєвому рівні (такий рівень продиктований абсолютною більшістю загадок), слід зазначити, що висхідною одиницею в таких утвореннях стає слово. А «зрозуміти статус слова, — як зауважувала Ю. Крістева, — означає зрозуміти способи співвіднесення цього слова (як семного комплексу) з іншими словами речення, а потім виявити ті ж самі функції (відношення на рівні більших синтагматичних одиниць)» [22: 429].

Слово програмує зв'язність стосовно іншого слова (в плані синтагматики і парадигматики), внутрішня форма слова «синхронізує те, що закладено в пам'яті» слова» [7: 23] — і відбувається «природження смислу», таке необхідне у загадковій частині тексту, експліковане у відгадці.

Навіть на прикладі простого речення, яким представлене те чи те паремійне утворення, можна перекоонатися, наскільки властива аналогічним структурам така загальнотекстова характеристика, як зв'язність. Тим більше, стосовно складного речення можна говорити практично про всі види зв'язності, характерні для текстової структури.

Треба зазначити однак, що в численних дослідженнях з проблем тексту останній кваліфікується як «певна упорядкована множинність речень, об'єднаних різними типами лексичного, логічного і граматичного зв'язку, здатна передавати відповідно організовану і спрямовану інформацію» [21: 11].

Отже, однореченнєві структури, по суті, виключено з обсягу структур, «уповноважених» виконувати функцію тексту, а отже, і таких, які є текстами. Правда, в низці статей, що подають дефініцію тексту, автори, хоч і постфактум, зазначають, що текстом може виступати й окреме речення [2: 704; 9: 143; 11: 51; 15: 12; 16: 138].

Аналізуючи такі основні категорії тексту, як цілісність і зв'язність, дослідники, здебільшого, з останньою пов'язують єдність окремих речень, абзаців, не беручи до уваги внутішньореченнєвого континууму висловлювання-тексту.

А проте, як зазначав Р. Барт, «текст не варто розглядати як кількісну категорію» [3: 491]. «Художній текст, — писав Г.-Г. Гадамер, — це не речення в потоці мовлення, а єдине ціле, яке постає завдяки енергії цього мовленнєвого потоку» [8: 155, 157]. І цим єдиним цілим може бути певна структурна єдність, сповнена такого енергетичного потоку, незалежно від того, чи вона є багато-, чи однореченнєвою.

Е. Косеріу, говорячи про різнорівневі види зв'язності, зокрема і синтаксичний, не обмежується лише реченням, а розглядає і словосполучення [24: 21–22], адже лінійний (синтагматичний) зв'язок у системі речення вибудовується на основі тих чи тих поєднань слів.

Через словосполучення у структурі речення-тексту відбувається і лексико-тематичне групування слів. Наприклад, словосполучення **мед і вино у барилі** в тексті відомої загадки (*В однім барилі мед і вино не помішаються (1469)*) своєрідно синтезує кілька лексичних одиниць, асоціативно співвідносних з відповідними денотативними основами слів відгадки (*яйце з жовтком і білком*). Як зазначають німецькі дослідники Р. Кльопфер і У. Оомен, навіть віддалені за семантикою одиниці набувають зв'язності у відповідній синтаксичній структурі [25:103], надто коли це підтримується вертикальним контекстом експлікованої відгадки, що спостерігаємо, наприклад, у загадці з акцентаційними прикметниково-іменниковими корелятами **залізний і свиня, прядивний і хвіст** (*Залізна свиня, а на кінці прядивний хвіст (1979Б, голка з ниткою)*).

На основі домінантних слів у системі речення-загадки вибудовуються образно-сміслові паралелі текстової структури, де такі лексичні одиниці різної денотативної співвіднесеності супроводжуються лексемами з виразно характеристичними ознаками — статичними, динамічними. Пор.: *Мати губата, на хліб багата, а син кручений* (2461, клуня і ціп); *Стара скриня, а нове віко* (160, став, покритий льодом); *Сани біжать, голоблі стоять* (156, річка і береги). Особлива роль в організації композиційно-структурної і смислової зв'язності відведена повторюваним домінантним словам: *Їхали люди з Семигорода, Поставили хату з самого дерева; Поставили хату межі горами, Зробили діру меж розсохами* (2262, зільниця).

Зрештою, в системній організації загадки і домінантне слово нерідко постає на основі тих чи тих повторюваних (однокореневих) слів. Пор. такі іменникові номени, як **повзун, товстун, годун-годунець, ходоман**, що є похідними від інших граматичних основ і виступають у тексті загадки в супроводі відповідних дієслівних, прикметникових слів: *Повзун повзе, розкаряка везе* (02526, горщик і рогаць); *Товстий товстун то висунь, то всунь* (1380, нога в чоботі); *Годун-годунець Сто душ годував; Як упав, то й пропав, Ніхто костей не сховав* (1813А, горщик); *Ходив-ходив ходоман, усіх дітей годував; Як упав, так пропав, ніхто його не сховав* (1814, горщик).

Концентрація повторюваних (однокореневих) слів на невеликому проміжку і творить ту «енергію мовленнєвого потоку», сповнену смислового й емоційного вираження текстової структури. «Повтор, —

зазначала В. Єлисеєва, — належить, швидше, до синтаксичних засобів здійснення понятійної атракції, та одночасно він сигналізує про наявність лексичного ускладнення текстового смислу» [9: 163]. І це пов'язано з тим, що попри формальне відтворення в тексті однієї й тієї ж лексеми чи сполучення лексем, «при кожному наступному повторенні оточуючий контекст підказує читачу і допомагає йому виявити додаткові значення» [19: 57], пор.: *Тур ходить по горах, туриця по долах, Тур свисне — туриця мигне* (303, грім і блискавка).

Акцентуаційність лексичного, лексико-морфологічного повтору виступає своєрідним пусковим механізмом розгортання паралелістичних конструкцій різної структурної організації: *З премудрої птиці печені не спечеш, А з премудрого цвіту вінка не сплетеш* (3173, бджола, житній цвіт); *Впаде з неба — не розіб'ється, Впаде в воду — розпливеться* (210, сніг); *Хохотень, як локотень, Хохотиця, як дойниця* (481, капуста), зокрема хіазмічних утворень: *Іде в поле — додому се диве, Іде додому — в поле се диве* (2200, коса); *Мати сина родить, а син матір* (2620, вода і лід), конструкцій з римованою атрибутикою зв'язності: *Серед моря-моря стоїть червона комора* (65, сонце); *Сюди ник, туди ник, Під лавою медяник* (2300, брус); *Прийшов мох до моха: «Помохаймось троха!»* (2326, щітки); *Трах-тарарах, город на горах* (2377, млин).

Такий «пусковий механізм» окремих оригінальних утворень — лексико-морфологічних, тавтологічних повторів, — по суті, перебирає на себе і основну конструктивну функцію репрезентації загадуваного поняття, доповнювану певними диференційними елементами в парадигматиці різних загадок: *Мур мурований, цеп цепований, посередині пан похований* (1342, губи, зуби, язик); *Мур мурований, склеп склепований, А в тім склепу живий похований* (1041, слимак); *Мур мурований, склеп склепований, Ще не вмер, а вже похований* (1188А, бджоли і вулик); *Цеп цепований, мурмурований, а посередині дядько сидить* (1840, горщик у печі).

Образний динамізм загадки нерідко заступає її оповідний характер, що давало підстави декому з дослідників не помічати в ній жодного наративу. С. Сендерович, автор ґрунтовної праці «Морфологія загадки» так і писав: «На відміну від розповіді, чи наративної мовної модальності, загадка є представником мовної модальності, яку слід назвати фігуративною. Вона являє собою не оповідь, не послідовність подій, а фігуру мови, витворену якимсь збиттям (в оригіналі — сшибкой — А. М.) мовних компонентів» [18: 19].

Думається, фігуративність у багатьох випадках не виключає оповіді, з послідовністю подій, композиційної розгорненості, що можуть засвідчити хоч би такі тексти: *Бігла куца-білогуца попід слухани; слухани зачули, сказали пацанам, пацани піймали, на костянім мості вбили* (3149, воша, вуха, пальці, гребінець); *Їхала пані вночі, загубила ключі, місяць ішов ключики знайшов, сонце встало — ключики украло, до себе сховало (роса); Пійду я в поле, вирву деревце, корінець покину, головку з'їм, а серединою укриюсь* (699, коноплі).

Розгортання подієвості в цих загадках відбувається в послідовності сприйняття читачем кожного наступного сегмента тексту. Причому, крім вступної частини-локусу, наприклад, у останній загадці (**під у я в поле**), кожен наступний фрагмент тексту відображає певні процеси, внаслідок яких формується цілісне розуміння загадки. «Фігуративна модальність» зовсім не заважає нам уявити спочатку процес вибирання конопель (**вирву деревце**), потім процес плекання волокон (що неможливе без отого **корінець покину**), далі йдеться про використання зерен (**головку з'їм**), нарешті — про перероблення волокон на тканину для різного вжитку (**серединою укриюсь**).

Загадка як текст передбачає зображення певної подієвості у вигляді конкретного малюнка (*Чорний собака висить, а білий на нього кидається* (1834, котел над вогнем), у вигляді динамічної картини, переданої через внутрішнє сприйняття людини (*Літали мухи з-під небес в руки, Чоловік се побачив та й засмутився* (213, сніг падає), у вигляді послідовності з каузальною семантикою (*Прийде місяць май, Вилетить птиця в гай. Хто ту птицю уб'є, Кров свою проллє* (1214, комар) тощо.

Описове зображення певних об'єктів (суб'єктів) у багатьох випадках супроводжується різними характеристичними моментами, що стосуються як загалом таких об'єктів (суб'єктів): *Дві синиці на полиці, Куди хочуть, туди й полетять* (1299, очі), так і їхніх структурних компонентів: *Стоять в лузі сестрички, золотенькі очі, білі вії* (804, ромашки). У таких описових конструкціях зв'язності сприяють певні кореферентні засоби — займенникові (*Наша доня дерев'яна, В неї спина солом'яна* (2260, жлукто), прислівникові (*Як погляну в погрібець, там лежать два яри яєць* (433 Гур, зуби), слова типу *спершу, потім* (*Спершу блиск, за блиском тріск, за тріском плеск* (304, блискавка, грім, дощ).

Звичайно, в більших за обсягом (багатореченневих) текстових структурах збільшуються можливості когерентності, як, наприклад, у двох нижченаведених загадках, що бачаться своєрідними новелістичними утвореннями з метонімічною образністю, кореферентно-анафоричною синтаксикою: *В одній хазяйки було чотири постоялки; Полягали вони спати всі на одній кроваті. Хазяїн прибіг та вхопив батіг, Став їх пробуждати, вони стали кричати. Ніхто їх не рятує та під крик танцює* (2933, скрипка і струни); *Ой, у горні огонь горить, А при вогні журба сидить, І гріється при полум'ї, і шепоче, що холодно їй* (2491, ковальський міх).

Але це зовсім не означає, що аналіз таких з'яв має заступити осмислення текстової природи речення-тексту.

На основі структурно-семантичної зв'язності речення-тексту формується його комунікативно-сміслова цілісність. Н. Арутюнова, говорячи про чотири типи відношень, що беруть участь у логіко-синтаксичній організації речення, а саме: екзистенція, номінація, ідентифікація і предикація (характеризація), підкреслювала, що «кожне з них може виконувати функцію комунікативного ядра речення» [1: 357], формуую-

чи певний тип висловлювання. Причому, як засвідчують тексти загадок, момент предикації (характеризації) є невід'ємним для утворень, побудованих на основі кожного з попередніх типів, що свідчить про важливість характеристичного елемента для формування текстової цілості при розгортанні того чи того смислового плану оповіді, пор.: екзистенція (існування) + характеристика (*Була собі панна, мала на собі сто кожухів* (470, капуста); номінація + характеристика (*Був собі Ян-забіян, за їдним махом сімсот душ забіяхом* (1228, жменя і мухи); ідентифікація + характеристика (*Жило чотири брати, всі чотири Кіндрати, два біжать, два доганяють і ніяк не доженуть* (2742А, колеса в возі).

Якщо про зв'язність можна говорити окремо стосовно фонетичного, морфологічного, синтаксичного, лексико-семантичного рівнів (звичайно, не виключаючи тих чи тих взаємозв'язків), то цілісність тексту (в нашому випадку — художнього) не мислима поза єдністю його структурних і образно-смилових складників.

Дослідники психологічного підходу до вивчення тексту розглядають три його смислові рівні: перший — породження текстової структури як суб'єктивного переживання у процесі знакового вираження (береться до уваги соціальний досвід відправника і соціальність мови); другий — смисл уже створеного тексту, коли психологічне переживання відправника перенесене в вербальну форму лінійних знаків і, незалежно від нього, смисл набуває сутності потенційного психологічного переживання певного реципієнта, але не залежить від суб'єктивного рівня фонових знань відправника чи реципієнта, а об'єктивований лише мовними засобами; третій — суб'єктивне переживання реципієнта, аналогічне до перенесеного в текст переживання відправника, але не ідентичне йому, оскільки залежить від фонових знань і психологічних особливостей реципієнта [23: 117]. Саме третій смисловий рівень, у кінцевому результаті, дає змогу судити про цілісність текстової структури, зауважує В. Бесянін, вважаючи ознаку цілості (цілісності) залежною від того, «наскільки цілісним вважає текст читач» [4: 121].

Про цілісність як текстову ознаку загадки говоримо, звичайно ж, з позиції інтерпретатора. Загадка як художній феномен у своєму дискурсивному вимірі набуває цілісності на дворівневій основі — береться до уваги як власне загадувана частина, так і відгадка.

Але, треба зазначити, і сама загадувана частина постає як смислова і структурно-композиційна (різної організації) цілість, відгадка ж «імпліцитно наявна в образній частині загадки, так би мовити, «вмонтована в неї» [12: 52]. Текстова цілісність власне загадуваної частини не залежить від формального вираження конструкту простим чи складним реченням, багатореченнєвим чи діалогічним утворенням. Однаково цілісними є: *Поверх лісу вогонь горить* (766, горобина); *Цвіте синьо, лист зелений квітник прикрашає, хоч мороз усе побив — його не займає* (817А, барвінок); — *Стукотні, гуркотні, куди ви йдете? — Смаляні, паляні, вам діло яке?* (3244, відра і горшки).

Дослідники визначають цілісність тексту на основі «можливості його входження в різні парадигми, де він протиставлений іншим текстам як певне цілісне утворення» [14: 7]. Прикладом може слугувати парадигматичний ряд абсолютно відмінних паремійних утворень, що мають однакову відгадку, наприклад, **горщик**: *Завше гріється й іншим їсти дає, сам ніколи нічого не їсть* (1827); *Тато дітей погодував, а сам на припічку догори ногами став* (1820); *Унав горбач, — Не тужи, не плач, Костей не ховай, за ворота викидай* (1817); *Чорна овечка в огні не горить* (1835); *Сидить дід під лавою, замазався сметаною* (1841).

Цілісність текстової структури не нівелюється і в загадках, позначених певною ієрархією видозмін стосовно якогось спільного змістового стержня, домінантного слова, як це можна простежити на прикладі парадигматичного ряду паремій з епітетним компонентом **білий** і тією самою відгадкою **зуби**: *За лісом, за пралісом білі хустки висять* (1335А); *За лісом, за пралісом дві жердки білого плаття висить* (1336); *За лісом, за пралісом висить біла завіса* (1337); *У нашого дядька білих курей грядка* (1329), *У нашого дядька квасолі грядка та вся біла* (1330); *В хлівці два ряди баранців і всі біленькі* (1323А); *В хлівці баранці і всі білі* (1323Б); *Повен хлівець білих овець* (1320А); *Стоїть хлівець, а в ньому два ряди білих овець* (1320Б).

Нарешті відповідну парадигму можуть утворювати самі відгадки, співвідносні з різними денотативними основами й абсолютно ідентичними чи майже ідентичними загадуваними частинами. Зокрема, до кожної з відгадок **замок; макогін, макітра, пшоно; каша під покришкою, човен; завертка в дверях** маємо, по суті, однаковий загадуваний текст: *Круть-верть, в черепочку смерть*, причому, до перших двох (1947, 2556) — абсолютно ідентичний, до третьої, четвертої (2524, 2696) — з видозміною прийменника (замість **в** — **під**), до п'ятої (1571) — ускладнений сполучником **а**. Або: парадигматичний ряд відгадок вибудований на основі текстів, що різняться головно означальним компонентом: *портрети на стіні, стіни, ясла, кавуни*. Наприклад: *Стоять коні на припоні, Не п'ють, не їдять, А веселі стоять* (2130, портрети на стіні). Подібні утворення в загадуваних частинах різняться лише епітетними сполуками, де в кожному наступному конструкті замість **веселі** вжито відповідно **все гладкі** (1558), **все ситі** (2109), **але жирні** (597).

І кожен з таких конструктів слід розглядати як окрему дискурсивну цілість. Адже те, що В. Звегінцев називає цільнооформленістю текстових одиниць [10: 21], стосовно загадки не може бути зреалізованим без врахування континууму відгадки, яка, зрештою, і спрямовує експлікований текст у русло дискурсивного виміру.

1. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл: логико-семантические проблемы. — М.: Наука, 1976. — 383 с.
2. Баранник Д.Х. Текст // Українська мова. Енциклопедія. — К.: Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2007. — С. 704 — 705.

3. Барт Р. Від твору до тексту // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. — Львів : Літопис, 2001. — С. 491 — 496.
4. Белянин В.П. Психолінгвістика. — М. : Флінта, 2003. — 232 с.
5. Венедиктов Г.Н. Внелогическое начало в фольклорной поэтике // Проблемы художественной формы: Русский фольклор. XIV. — Л. : Наука, 1974. — С. 219 — 237.
6. Веселовский А.Н. Психологический параллелизм и его формы в отражениях поэтического стиля // Веселовский А.Н. Историческая поэтика. — М. : Выс. школа, 1989. — С. 101 — 154.
7. Голянич М.І. Художній текст і сучасні мовознавчі парадигми // Художній текст — слово — образ: лінгвістичний аналіз. — Івано-Франківськ, 2010. — С. 7 — 32.
8. Гадамер Г.—Г. Герменевтика і поетика. — К. : Юніверс, 2001. — 288 с.
9. Елисеєва В.В. Принципы аттракции в художественном тексте: взаимодействие субъективного и объективного // Диалектика текста: в 2 т. / Под ред. проф. А.И. Варшавской. — СПб. : Изд-во СПбГУ, 1999. — Т. 1. — С. 140 — 165.
10. Звегинцев В.А. О цельнооформленности единиц текста // Известия АН СССР: Серия литературы и языка. — 1980. — Т. 39. — №1. — С. 13 — 21.
11. Касевич В.Б. Семантика. Синтаксис. Морфология. — М. : Наука, 1988. — 309 с.
12. Кёнгэс-Маранда Э. Теория и практика анализа загадок // Паремнологические исследования. — М., 1994. — С. 47 — 60.
13. Леонтьев А.А. Текст и его восприятие. Понятие текста в современной лингвистике и психологии // Психолінгвістическа і лінгвістическа природа тексту і особенности его восприятия / Под ред. Ю.А. Жлуктенко, А.А. Леонтьева. — К., 1979. — С. 7 — 18.
14. Мореховский А.Н. К проблеме текста и его категорий // Текст и его категориальные признаки. — К., 1989. — С. 3 — 8.
15. Москальская О.И. Грамматика текста. — М. : Выс. школа, 1981. — 183 с.
16. Панченко Е.И. Текст и векторы его модификации // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. — Серія Філологія. — № 631. — Вип. 41. — Х., 2004. — С. 138 — 140.
17. Селиванова Е.А. Когнитивные механизмы денотации украинской загадки // Ученые записки Таврического национального ун-та им. В.И. Вернадского. Филология. — Т. 18 [57]. — № 2. — Симферополь, 2005. — С. 256 — 261.
18. Сендерович С.Я. Морфология загадки. — М. : Языки славянской культуры, 2008. — 208 с.
19. Синиця І.А. Лексичний повтор як засіб реалізації семантичної зв'язності тексту // Мовознавство. — 1994. — №2—3. — С. 56 — 60.
20. Скаб М. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери. — Чернівці : Рута, 2008. — 560 с.
21. Тураєва З. Я. Лингвистика текста. — М. : Просвещение, 1986. — 126 с.
22. Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. — М. : Прогресс, 2000. — 536 с.
23. Черняховская Л.А. Смысловая структура текста и ее единицы // Вопросы языкознания. — 1983. — №6. — С. 118 — 126.
24. Coseriu E. Textlinguistik: Eine Einführung. — Tübingen : Narr, 1980. — 178 S.
25. Klopfer R., Oomen U. Sprachliche Konstituenten moderner Dichtung : Entwurf einer deskriptiven Poetik (Rimbaud).— Bad Homburg v. d. H. : Athenäum Verlag, 1970.— 231 S.

Стаття надійшла 18.05.2013.

Anatolii Moisiienko

Kyiv

FOLK RIDDLE IN THE TEXT-DISOURSE DIMENSION

The article is devoted to the features of the folk riddle as a text-discourse structure. The categorical qualification of the text construction is presented on the level of one-sentence formation in particular.

Key words: folk riddle, text, sentence, cohesion, integrity.